

Helse i plan

Kort om bakgrunn og arbeidet så langt

Folkehelse/fysaksamling Britannia 7.- 8 oktober

Pilotprosjekt "Helse i plan"

- Kommunene Malvik, Melhus, Tydal, Orkdal og Trondheim

Mål for innlegget

Omtale kort noen nasjonale føringer som viser koblingen mellom kommuneplanlegging og folkehelsearbeid

Gi noen begrunnelser for hvorfor folkehelsearbeid og kommuneplanlegging bør henge sammen

Hva har vært tema så langt på fire samlinger

Videre arbeid med pilotkommunene

Nasjonale føringer før den nye plan- og bygningsloven

St.meld. nr. 20 (2006-2007) Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller

10.2.2 Kommunenes samfunns- og arealplanlegging

Lokale beslutninger påvirker oppvekst- og levekår og helseatferd.

Plan- og bygningsloven er kommunenes og fylkeskommunenes fremste verktøy i samfunns- og arealplanleggingen.

Befolkningens helse skal være et hovedhensyn i all samfunns- og arealplanlegging. Folkehelsearbeid innebærer både tiltak for å bedre befolkningens helse og tiltak for å bidra til en jevnere fordeling av faktorer som påvirker helsen.

Nasjonale føringer før den nye plan- og bygningsloven

RUNDSKRIV IS-1/2008: NASJONALE MÅL, HOVEDPRIORITERINGER OG TILSKUDD FOR 2008

- Folkehelsearbeidet i kommunene skal utvikles innenfor rammen av plan- og bygningsloven. Der er det kommunale plansystemet verktøy for tverrsektorielt samarbeid og for samordning av innsats.
- Kommunene bes bidra i arbeidet for en jevnere sosial fordeling av faktorer som påvirker helse, bl.a. gjennom kommunal planlegging og i utvikling av kommunesamfunnet
- Den tverrfaglige og nivåovergripende fylkes- og kommuneplanleggingen er et velegnet redskap til å ta opp folkehelse spørsmål som krever bred tilnærming
- Kommunene ved sin helsetjeneste forventes å ha oversikt over helsetilstand og faktorer som virker inn på denne, og å være pådriver i et tverrsektorielt innrettet arbeid.

Nasjonale føringer før den nye plan- og bygningsloven

Eksempler på bakenforliggende påvirkningsfaktorer på helse og deltakelse:

- Økonomiske forhold
- Bolig og boforhold
- Utdanning
- Sysselsetting, inntektsgivende arbeid
- Arbeidsforhold
- Regional og kommunal infrastruktur – inkludert transport
- Fritid, fritidsaktiviteter
- Sosialt nettverk
- Mat, matproduksjon og markedsføring av mat
- Arkitektur og annen fysisk utforming av omgivelsene
- Stigmatisering og diskriminering

Kilde: Helsedirektoratet 2008

Den nye plan- og bygningsloven

3-1 Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven.

Innenfor rammen av §1-1 skal planer etter denne lov:

- a) sette mål for den **fysiske, miljømessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen** i kommuner og regioner, avklare samfunnsmessige behov og oppgaver, og angi hvordan oppgavene kan løses
- b) sikre jordressursene, kvaliteter i landskapet vern av **verdifulle landskap og kulturmiljøer**
- e) legge til rette for god forming av bygde omgivelser, **gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår** i alle deler av landet
- f) **fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet**
- h) fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko for **tap av liv, skade på helse**, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv.

Folkehelse - ikke en sektor i planleggingen
- men en samlet innsats på flere områder

Folkehelsearbeid innebærer

- å styrke faktorer som virker positivt på folkehelsen
- å svekke faktorer som medfører helserisiko

Å fremme folkehelse omfatter innsats både

- innenfor helsesektoren – i helsetjenesten
- innen andre samfunnssektorer for å skape gode oppvekst- og levekår som grunnlag for god helse i alle grupper i befolkningen

Gjennom god arealplanlegging kan ulempene ved forurensning og støy begrenses, og befolkningen kan sikres et godt bomiljø og lettere tilgang til friluftsområder og urørt natur.

§11-2 Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.

Kommuneplanens samfunnsdel

Følgende punkter kan være et utgangspunkt for innholdet i retningslinjene i samfunnsdelen:

- **langsiktige utfordringer i kommunesamfunnet**
- **langsiktige utfordringer for sektorene enkeltvis og i samarbeid**
- miljømessige utfordringer, vurdering av fysiske konsekvenser for planens utviklings- og vernestrategier, grunnlag for arealplan
- **prioriterte satsingsområder og områder for spesielle virkemidler**
- retningslinjer for handlingsprogram og økonomiplan
- retningslinjer for kommunens planarbeid

Befolkningens helse – en langsiktig utfordring for kommunen

God helse er viktig både for enkeltmennesket og for samfunnet, som et mål i seg selv og som en investeringsfaktor for å kunne leve et godt liv.

For å nå målet om god helse må samfunnet legge til rette for å forebygge helseproblemer og fremme god helse.

Innsatsen foregår i stor grad utenfor selve helsetjenesten, noe som understreker betydningen av et bredt og tverrsektorielt folkehelsearbeid.

Hva med din kommune?

Hvilke forhold i din egen kommune har stor betydning for befolkningens helse?

- Hva beskytter og bygger opp helsa?
- Hva truer eller svekker helsa?

Så langt:

- Nytt for både fylkesmann, fylkeskommune og kommuner
- Veien blir til mens vi går
- Vi har organisert arbeidet som et prosjekt over tre år
- 4 samlinger med pilotkommunene

Tema:

- Planprosess
- Erfaringsutveksling og orientering fra kommunene
- Barn og unges medvirkning
- Hvordan kan helsedata og statistikk brukes i samfunnsplanleggingen
- Hvordan se ulike temaplaner inn i kommuneplanarbeidet
- Økonomi og plan
- Vi etablerer samarbeid med Statens kartverk- Barnetråkk

Veien videre

- Kontakt med pilotkommunene ca 3-4 g pr år
- Erfaringsutvekslingskonferanse for alle kommuner mai 2010
- Evaluering
- Dokumentasjon som andre kan dra nytte av
- Eget nettsted på FMST om plan